

O REZULTATIH POSLOVANJA GOSPODARSKIH ORGANIZACIJ V PRVEM POLLETJU

NISMO DOSEGLI ZAČRTANEGA

Konec polletnega poslovanja ugotavljamo, da nismo dosegli tiste dinamične gospodarske rasti, ki smo jo načrtali v programu družbenega razvoja za leto 1976, za leto, ki predstavlja tudi izhodišče srednjeročnega planskega obdobja.

Za poslovanje organizacij združenega dela in ugotavljanje rezultatov poslovanja v prvem polletju so značilni naslednji kazalci: nizka stopnja rasti industrijske proizvodnje; zaostrene razmere glede pridobivanja dohodka zaradi cen, padanja povpraševanja na trgu potrošnih dobrin, zmanjšanja kupne moči prebivalstva, pomanjkanja trajnih obratnih sredstev trgovine, zmanjšanja investiranja, uvozne restrikcije kakor tudi delitve družbenega proizvoda za splošno, skupno in osebno porabo neodvisno od realnih možnosti ipd.

Poleg tržnih dejavnikov pa sta na prikaz aktivnosti in rezultatov gospodarjenja vplivala predvsem dva zakonska predpisa: zakon o zagotavljanju plačil med uporabniki družbenih sredstev in zakon o ugotavljanju in obračunavanju celotnega dohodka TOZD, kar zahteva poseben postopek pri analiziranju in ocenjevanju gospodarjenja v občini.

Z uveljavitvijo obeh zakonov naj bi napravili korak dalje pri usklajevanju proizvodnje s plačilno sposobnostjo kupcev in vplivali na prestrukturiranje proizvodnje, hkrati pa omejili vse oblike porabe na realni obseg, česar sistem obračuna po fakturirani realizaciji ni omogočal.

Oba zakona sta bila uveljavljena v drugem trimesečju t. l. in je ob polletnem obračunu poslovanja prišel bolj do izraza »računski« kot vsebinski učinek obeh zakonov. To pa pomeni, da je v tej fazi bistveno zmanjšana analitična vrednost globalnih in poprečnih kazalcev, kar zahteva nujnost individualne obdelave poslovnih rezultatov v posamezni temeljni organizaciji združenega dela.

Ob vseh teh okoliščinah je bil poslovni uspeh gospodarstva na občinskem območju dokaj skromen. Fizični obseg industrijske proizvodnje ni dosegel ravni lanskega polletja, kar je posledica stagniranja proizvodnje v prvih štirih mesecih letošnjega leta. Vzrok upadanja industrijske proizvodnje je bil v manjšem povpraševanju in s tem v naraščanju zalog, predvsem pa v uvoznih restrikcijah, ki so močnejše prizadele predelovalno industrijo v naši občini. Skoraj 65% vseh surovin, ki jih predeluje industrija, je namreč iz uvoza. Stanje se sicer normalizira, vendar ni bilo mogoče v tako kratkem času nadoknaditi celotnega izpada proizvodnje. Ob zaključku polletja je imela še vedno skoraj polovica TOZD s področja industrije manjši fizični obseg proizvodnje kot v lanskem polletju. Poleg vpliva že uvođenih navedenih sprememb v sistemu obračuna poslovnega uspeha je tudi stagnacija v industrijski proizvodnji znatno vplivala na to, da so finančni rezultati poslovanja nižji od pričakovanih. Celotni dohodek se je povečal le za 7%, v industriji pa celo zmanjšal za 3%. Če iz podatkov eliminiramo vpliv spremembe

obračuna na celotni dohodek, se je ta povečal za okoli 16%, v industriji pa le za 6%. Povečanje je glede na prejšnja obračunska razdobja (med 25 in 30% razmerna skromno. Ob večjem porastu poslovnih stroškov (na to je vplivala predvsem večja amortizacija, ki se je zaradi revalorizacije osnovnih sredstev povečala za 76%) je doseženi dohodek kar za 20% nižji kot v lanskem polletju, v industriji pa celo za 33%. Le četrtina delovnih organizacij na območju občine je imela doseženi dohodek večji kot v lanskem polletju. Vse to je privedlo TOZD oz. delovne organizacije do formiranja izredno nizkih reproductivnih sredstev — ostanek dohodka je le tretjina lanskega, skupna sredstva za enostavno in razširjeno reprodukcijo (vključujoč tudi amortizacijo) pa so se zmanjšala za 16%.

Avtorica sestavka Slavka Kržan — načelnik oddelka za gospodarstvo skupščine občine Moste-Polje.

Ob neugodnih gospodarskih razmerah pa ugotavljamo še vedno neracionalno obnašanje pri delitvi ustvarjenega dohodka. Osebnostna poraba ni sledila gibanju produktivnosti dela, temveč se je prilagajala porasti življenjskih stroškov. Osebnostni dohodki na zaposlenega so se povečali za 19%, produktivnost dela pa se je zmanjšala za 3%. S tem se je avtomatično prek mere povečeval tisti del skupne porabe, ki se napaja iz osebnih dohodkov.

Rezultat takega stanja po polletnih obračunih je, da je 33 TOZD zaključilo poslovanje z izgubo v skupni višini 227 milijonov din. Glavni vzrok, ki je vplival na izkazane izgube, je v osnovnih spremembah novega obračunskega sistema. Izguba, ki je nastala zaradi navedenih sprememb, ni poslovnega značaja in bo lahko v kasnejših obdobjih izostala z boljšim izterjevanjem (v zadnjih 15 dneh poslovne dobe) in z zavarovanjem plačil s plačilnimi instrumenti. Novi sistem sam po sebi ne pomeni take spremembe, da bi postavljali TOZD v težji položaj, razkriva pa slabosti starega sistema obračunavanja po fakturirani realizaciji. Izguba, ki je ob-

stajala tudi doslej, je bila prikrita v nedospelih plačilih, kar je bil stalni vir nelikvidnosti. Z uvedbo novega sistema obračunavanja smo odpravili nelikvidnost, pojavile pa so se izgube.

Vendar nastale finančno izkazane izgube ne gre povezovati zgolj z novim obračunskim sistemom, ampak tudi z vsebino gospodarskih gibanj oziroma s stopnjo gospodarske rasti in še posebej z nekaterimi nedoslednostmi pri sistemu cen ter dohodkovnem položaju izvoznikov. Približno 10 TOZD na območju občine izkazuje izgube, ki izhajajo iz poslabšanega gospodarskega oziroma finančnega poslovanja. Pri teh organizacijah ne gre zgolj za probleme, vezane na izvajanje zakona o zagotovitvi plačil, temveč za problem oskrbe z reprodukcijskim materialom (npr. SAVA — TOZD Protektor), za izgube dohodka v izvozu (Kolinska tovarna TOZD—kemin) ali za proizvodne usmeritve ob obstoječih možnostih poslovanja oziroma za pravočasno prilagajanje zunanjih možnosti poslovanja (celotna živilska industrija) ipd.

Ugotavljamo tudi, da na osnovi finančnih kazalcev v posamezni TOZD ni mogoče podati dovolj realne ocene, temveč je treba pogledati rezultate delovne organizacije kot celote. Dohodkovni odnosi med posameznimi TOZD namreč še niso toliko dodelani, da bi bili za dokončna stališča lahko odločilni le podatki po posameznih TOZD. Če strnemo podatke TOZD na raven delovnih organizacij s sedežem v občini in upoštevamo izpad realizacije, ki izhaja iz neopracenosti plačil v zakonitem roku 15 dni, potem v gospodarstvu občine ne ugotavljamo izgub.

Pri tem pa je poudariti, da je ugotavljanje, kakšni bi bili poslovni rezultati v polletnih obračunih, če bi delali »po starem«, tj. obračunavali celotni dohodek po fakturirani in ne po plačani realizaciji, mogoče uporabiti le za ugotavljanje vzrokov in analiziranje stanja ter za iskanje ukrepov pri odpravljanju slabosti v poslovanju. Če namreč izvajamo sistem obračuna po plačani realizaciji, je lahko realen le obračun, ki temelji na tej osnovi in bo TOZD oziroma delovna organizacija, ki bo zaključila poslovno leto z izgubo, ne glede na to ali je ta nastala iz takega ali drugega vzroka, podvržena sanacijam na osnovi obstoječih zakonskih predpisov.

Ob vseh neugodnih gospodar-

skih razmerah, ki so značilne za prvo polletje letošnjega leta, pa ne smemo prezreti, da smo vendarle uspeli uresničiti nekatera izmed načel, za katera smo si že dolgo prizadevali:

— politika zaposlovanja je obrzdana, saj se je število zaposlenih povečalo le za 1%;

— izboljšala se je likvidnost gospodarstva, denarna sredstva so se skoraj potrojila, medtem ko so terjatve iz poslovnih razmerij za polovico nižje od lanskih;

— stopnja rasti cen je relativno nizka;

— izboljšalo se je razmerje med izvozom in uvozom. Izvoz blaga in storitev se je povečal v gospodarstvu na območju občine za 28,6%, uvoz pa se je nekoliko zmanjšal.

Naj omenimo še, da je nekaj delovnih organizacij na območju občine polletno poslovanje zaključilo zelo uspešno, npr. Teol, Perutnina, Javna skladišča, TOZD Gradisa, Elektroobnova.

Da bi prišli do realnejše ocene stanja, predvsem pa ocene poslovanja do konca leta, je izvršni svet skupščine občine organiziral razprave v odboru za gospodarstvo ter s predstavniki TOZD in delovnih organizacij analiziral stanje v tistih primerih, kjer so poslovni rezultati relativno slabši. Iz razgovorov ugotavljamo, da so v zvezi z uveljavljanjem zakona o zagotovitvi plačil TOZD premalo izkoristile možnosti širše uporabe instrumentov za zagotovitev plačil, oziroma da je bila možnost 15—dnevnega gotovinskega plačila preveč uporabljena ter je tako zaradi same tehnike obračunavanja prišlo do velikega izpada realizacije. Zato bodo morale delovne organizacije analizirati tehniko plačevanja na osnovi zakona o zagotovitvi plačil ter jo izpolniti tako, da v večji meri eliminirajo navidezno nepriznavanje ustvarjenega dohodka. Ugotavljamo tudi, da se je večina delovnih organizacij že lotila analiziranja vzrokov in sprejemanja ukrepov, ki naj zagotovo izboljšanje poslovanja v drugem polletju. Zato pričakujemo, da bo ob doslednem izvajanju sprejetih ukrepov večina delovnih organizacij zaključila letošnje poslovno leto pozitivno, ne moremo pa pričakovati tiste stopnje gospodarske rasti, kot smo jo načrtovali. Računamo pa, da bodo zakonski predpisi, ki smo jih začeli izvajati v letošnjem letu, ter uveljavitev zakona o združenem delu le prinesli v naslednjih letih pozitivne učinke v celotnem gospodarskem in družbenem življenju.

SAMOPRISPEVEK IMA DVA POMENA

Uvedba samoprispevka ima dva pomena, in sicer:

- družbenopolitičnega in
- družbenoekonomskega.

Akcija za samoprispevek je politična bitka za uresničevanje naših stališč uveljavljanja delovnih ljudi, da odločajo in se opredeljujejo do posameznih vprašanj in sami neposredno prek demokratično sprejetih dogovorov in odločitev rešujejo pomembna vprašanja.

Spopadali pa se bomo tudi s silami, ki se opirajo na staro in bodo na različne načine poskušale zavreti uspešno akcijo.

V političnem delovanju bomo odkrili oziroma se nam bodo spontano pridružili številni novi delovni ljudje in občani, ki jih bomo vključevali v družbenopolitično delo. Obenem bo to tudi akcija, v kateri bomo spoznavali nove možne kandidate za naše delegacije, saj bomo morali še v tem letu pričeti s kadrovskimi pripravami za nove volitve.

Na prvi pogled preprosto in lahko delo, pa vendar zahteva poleg rutine tudi visoko koncentracijo, tesno povezano s skrbmi, ki jih delavec le navidezno pusti zunaj tovarne

UREJENO VARSTVO OTROK IN PROIZVODNJA

Uredništvo NAŠE SKUPNOSTI je zaprosilo inž. Eda Ulčakarja za kratek intervju o mnenju glede akcije za samoprispevek na območju ljubljanskih občin. Kot vodja proizvodnega obrata (PREMAZ) se tovariš inženir VSAKODNEVNO ukvarja z ljudmi in rešuje probleme v zvezi s proizvodnimi odnosi.

Kako gledaš na urejeno varstvo in vzgojo naših otrok?

Urejeno varstvo je prvo, kar mora biti zadovoljivo rešeno, da bo mati-delavka tudi v proizvodnji ali v kakih drugih dejavnosti neobremenjena s skrbjo za dom prispevala k skupnim ciljem sredine, v kateri živi in dela po svojih maksimalnih možnostih.

Kako se odraža delo žene — matere v proizvodnji?

Intenzivnost dvojne angažiranosti žene doma in na delu

mevanje drugih sodelavk, kajti delovno mesto v proizvodnji mora biti vedno popolneno — v tem primeru z delavko, ki je pripravljena delati v obratni izmeni od delavke — matere. To vsekakor terja obilico razumevanja in dobrih medsebojnih odnosov. Pripomnil bi, da neurejeno varstvo ne povzroča problemov le ženam, temveč da ga je s skoraj enaki meri občutiti pri očetih — delavcih.

Kako gledaš na do sedaj zgrajene šole in vzgojnovarstvene zavode iz samoprispevka?

Samoprispevek I. za gradnjo osnovnih šol in vzgojnovarstvenih objektov se bliža h koncu. Gradnja zadnjih objektov iz tega samoprispevka bo trajala še približno dve leti. Zelo pomembno je, da so sredstva za prvotni program gradnje teh objektov v celoti zagotovljena. Dotok teh sredstev traja še do konca leta. Iz samoprispevka I. bo v končni fazi zgrajenih vseh 50 objektov, kolikor jih je bilo v prvotnem programu. Menim, da smo zadnja leta dosegli pri vključevanju otrok v varstvo velike uspehe, ki so posledica izglasovanja samoprispevka I. V letu 1971 smo imeli vključenih v varstvo v mestnem merilu le 25% otrok, medtem ko smo jih imeli ob koncu leta 1975 že 43%.

Ali menišda je akcija za novi samoprispevek nujna — glede na neustrezne razmere, ki so še prisotne v ljubljanskih občinah?

Glede nujnosti izglasovanja samoprispevka II ne more biti nekakršne dileme. Stremeti moramo za tem, da bomo postopno vključili v varstvo vse otroke, ki to varstvo potrebujejo. To je sicer dolgoročni cilj, pot do njega pa vodi prek postopnega vključevanja vse večjega števila otrok v varstvo. Ker je gradnja teh objektov možno financirati v glavnem iz dveh virov, ki jih predstavljata samoprispevek občanov in prispevek samoupravnih interesnih skupnosti, je nujnost izglasovanja samoprispevka II več kot očitna.

Pogovor je vodil CIRIL ZUPANČIČ

Inž. Edo Ulčakar — vodja proizvodnje premaznega papirja v Papirnici Vevče

zavisi predvsem od starosti njenih otrok ter od urejenosti oziroma neurejenosti varstva. Opravka imamo s celim spektrom primerov. Matere z majhnimi otroki in neurejenim varstvom so glede tega v najslabšem položaju. To se mora nujno odraziti v njihovih rezultatih pri delu. Ko gre za mater — delavko, ki ima že doraščajoče otroke, pa njena dvojna angažiranost ne vpliva na rezultate pri delu v taki meri.

Kakšni so medsebojni odnosi in kako vpliva urejeno varstvo na boljše produktivnost?

Pri uresničevanju medsebojnih odnosov v sredini, kjer je žena zaposlena, je lažje reševati pereče probleme. Mater z majhnim otrokom, za katerega varstvo ni urejeno, skušamo omogočiti delo v taki izmeni, da skupno z možem zagotavljata izmenično prisotnost pri otroku. Seveda pa zahteva tak način dela matere — delavke razu-

Poslovna enota Ljubljanske banke — ekspozitura Moste se je 17. septembra preselila v novo, svojo stavbo. Lahko bi rekli »prišla je na dan«, saj je bila doslej stisnjena in nekoliko skrita v stavbi občinske skupščine. Novi objekt je lepo vkomponiran v poslovno središče Most in so ga občani ugodno sprejeli. Delavcem v ekspozituri nudi boljše delovne možnosti in omogoča boljše organizacijo dela. Po novem letu, ko bodo dobili dovolj novih delavcev, bodo začeli z dvozmenskimi deli. Tako bodo občani imeli še večjo praktično korist.